СХВАЛЕНО

педагогічною радою

(назва закладу)

протокол № _____ від _____ 20____ р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ №_____ від _____ 20____ р.

Директор _____ *(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 7 КЛАС

за модельною навчальною програмою «Історія України. 7-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори: *Щупак І. Я., Бурлака О. В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А., Черкас Б.В.),*
рекомендованою МОН України (наказ МОН України від 16.08.2023 №1001)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма укладена за модельною навчальною програмою «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Щупак І. Я., Бурлака О. В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А., Черкас Б.В.), рекомендованою МОН України (наказ МОН України від 16.08.2023 №1001).

Навчальний предмет «Історія України» спрямований на реалізацію визначених Державним стандартом базової середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) в громадянській та історичній галузі освіти цілей, зокрема — формування вільної, творчої та відповідальної особистості, спосіб мислення і дій якої базується на усвідомленні загальнолюдських та національних цінностей; патріота України та прихильника її демократичного устрою; людини, яка шанобливо ставиться до родини, суспільства та навколишнього природного середовища; поважає права і свободи людини; зберігає українські національні традиції та водночас поважає культуру, звичаї, традиції інших народів, толерантно ставиться до різних суспільних поглядів, релігій та їх носіїв, якщо це не вступає в протиріччя із загальнолюдськими цінностями.

Навчання історії України спрямоване на реалізацію загальної мети базової загальної освіти, яка полягає в розвитку природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формуванні необхідних для їх соціалізації та громадянської активності компетентностей, свідомому виборі подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовженні навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, вихованні відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Метою навчального предмету «Історія України» у 7–9 класах є розвиток особистості учня/учениці через осмислення минулого, сучасного та зв’язків між ними, взаємодії між глобальними, загальноукраїнськими і локальними процесами; формування ідентичності громадянина України, його активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права та нетерпимості до корупції.

Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів історії України в 7–9 класах передбачають вирішення таких

завдань вчення історії України: учень/учениця

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, визначає сутність суспільних змін в історії;
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища;
- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей

  у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;
- усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;
- дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права і дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності.

Дана програма складена з урахуванням положень Навчальної програми з історії України для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України № 698 від 03 серпня 2022 р.).

Програма складається з пояснювальної записки, структурованих за класами та розділами вимог до очікуваних результатів навчання учнів, розкритих в орієнтирах для оцінювання (за додатком 18 до Державного стандарту базової середньої освіти), пропонованого змісту навчально-пізнавальної діяльності як основи для досягнення цих результатів, а також рекомендованих видів і прикладів навчальної діяльності. Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування визначених освітніми стандартами компетентностей і викладені через уміння та ставлення, які відповідають

діяльнісному, знаннєвому та ціннісному компонентам ключових компетентностей громадянської та історичної освітньої галузі.

Зміст навчально-пізнавальної діяльності кожного розділу/теми даної програми містить перелік історичних сюжетів і визначається:

- розвиваючим значенням історичного матеріалу для формування в учнів/учениць загальнолюдських цінностей;
- виховним потенціалом для ствердження української історичної пам'яті та виховання патріотизму;
- потенціалом відібраного історичного матеріалу для використання в практичному житті молоді (питання захисту прав людини; розуміння можливостей демократії; шляхи морального самовдосконалення та особистого успіху тощо);
- ступенем впливу певних історичних подій і явищ на формування й розвиток сучасної цивілізації, досягнення якої має опанувати учень тощо.

Вчителі/учительки мають право самостійно визначати назву теми, кількість і перелік питань/завдань до кожного уроку залежно від умов організації освітнього процесу, пізнавальних можливостей школярів/школярок, класу та індивідуального підходу вчителя/учительки до викладання, а також самостійно визначати кількість годин для вивчення того чи іншого розділу курсу.

До кожної теми вказано орієнтовані види навчальної діяльності з прикладами. Враховуючи принципи академічної свободи, вчитель/учителька можуть визначати конкретні форми та методи роботи, види пізнавальних завдань, зберігаючи загальну спрямованість роботи відповідно до компетентнісного підходу.

Таблиця синхронізації курсів всесвітньої історії та історії України. 7 клас

Предмет	Розділ МНП
Всесвітня історія/ історія України	Вступ. Середньовіччя як історична епоха. / Середні віки на теренах України.
Всесвітня історія	Розділ I. Народження середньовічної Європи
Всесвітня історія	Розділ II. Середньовіччя за межами Європи
Історія України	Розділ 1. Виникнення та становлення Русі-України
Історія України	Розділ 2. Русь-Україна наприкінці X – у першій половині XI ст.
Всесвітня історія	Розділ III. Середньовічне суспільство (V-XV ст.).
Всесвітня історія	Розділ IV. Середньовічні держави в X-XV ст.
Історія України	Розділ 3. Русь-Україна у другій половині XI – першій половині XIII ст.
Історія України	Розділ 4. Волинсько-Галицьке князівство («держава Романовичів»)
Всесвітня історія	Розділ V. Духовний світ Середньовіччя
Історія України	Розділ 5. Руські землі у складі східноєвропейських держав XIV–XV ст. Кримське ханство
Всесвітня історія/ Історія України	Узагальнення курсу. Здобутки середньовічної Європи / Історія Русі-України в контексті епохи середніх віків

№ з/п	Дата	Тема/Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Очікувані результати навчання	Види діяльності	Ресурси
Розділ 1. Вступ. Виникнення та становлення Русі-України (_____ год)					
1		Вступ.Ранній Новий час в історії України. Українські землі як об'єкт претензій держав Європи й Азії в першій половині XVI ст.	**Базові знання:** ● знає факти діяльності князів Олега, Ігоря, Святослава, княгині Ольги; [9 ГІО 1.2.2-4], [9 ГІО 4.2.1] ● розуміє зміст термінів, понять і назв «Велике розселення слов'ян», «Русь» («Русь-Україна»), «князь», «дружина», «полюддя», «данина», «хозари», «печеніги», «Імперія ромеїв (Візантія)». [9 ГІО 1.3.1-1] **Уміння:** ● співвідносить історичні періоди європейського Середньовіччя і княжої доби в Україні, а саме: а) період становлення племінних князівств і союзів на українських теренах (V–IX ст.) — з добою раннього європейського Середньовіччя (середина V ст. – кінець IX ст.); б) період існування Русі (IX–XIII ст.) — з добою зрілого Середньовіччя (X–XIII ст.); в) період руських князівств XIII–XVI ст.) — з добою пізнього Середньовіччя (XIV–XV ст.); ● упорядковує хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.1.3-3] ● характеризує чинники, що впливали на спосіб життя, господарювання, суспільну організацію, культуру слов'ян; [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.1.1-2]	Робота з навчальними текстами в підручнику, дидактичні ігри, дослідження джерел історичної інформації (монети, поштові марки, уривки з праць науковців)/історичних джерел, робота з історичною картою, складання систематичної таблиці «Політика перших руських князів (у другій половині IX – наприкінці X ст.)», творчі пошуково-дослідницькі проєкти «Пам'ятні монети на честь князів Русі-України»/ «Перші руські князі», історичний портрет діяча/сторінка в соціальних мережах	Підручник §1, робочий зошит, презентація до уроку
2		Ранній Новий час в історії України. Українські землі як об'єкт претензій держав Європи й Азії в першій половині XVI ст.			Підручник §2, робочий зошит, презентація до уроку
3		Соціально-економічний розвиток українських земель.усі-України.			Підручник §3, робочий зошит, презентація до уроку
4-5		Перші князі (Олег, Ігор, Ольга, Святослав). Русь-Україна і держави середньовіччя Європи та Азії.			Підручник §4-5, робочий зошит, презентація до уроку

			● виявляє чинники, що впливали на державотворчі процеси доби становлення Русі-України, піднесення Києва, та історичні, природні умови розвитку держави; [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2] ● визначає та зіставляє наміри та результати діяльності перших князів Русі-України; висловлює обґрунтовані судження щодо їх ролі в минулому; [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.1-2], [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 1.2.2-4] ● коректно використовуючи відповідні поняття і терміни визначає передумови формування держави Русі, причини і приводи діяльності перших руських князів/княгинь, сутність, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів в межах розділу; [9 ГІО 1.2.3-1], [9 ГІО 4.2.1] ● використовує історичну карту як джерело історичної інформації; позначає на карті території розселення слов'янських племен на теренах України, зміни території Русі-України, напрямки походів київських князів IX–X ст.; [9 ГІО 2.1.1-1], [9 ГІО 2.1.1-2], [9 ГІО 2.1.1-4] ● пояснює різницю між назвами «Русь» та «Русь-Україна» в курсі «Історія України»; [9 ГІО 1.1.3-1] ● аналізує різновидові історичні джерела з історії Великого розселення слов'ян та періоду утворення Русі-України за запропонованим вчителем алгоритмом; [9 ГІО 3.1.1], [9 ГІО 3.3.1] ● за самостійно визначеними критеріями добирає інформацію для виконання завдання, побудови текстової відповіді, аргументує свій		

			вибір; [9 ГІО 3.1.2], [9 ГІО 3.2.1], [9 ГІО 4.2.1] ● співставляє особливості виникнення і розвитку держави Русі-України та ранньосередньовічних держав Європи. [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.3-4] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ● обґрунтовує історичне значення виникнення Русі-України як важливого етапу української історії; [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.2-4] ● описує проблеми, з якими стикаються різні спільноти (на прикладі Русі-України) та шляхи і способи їх подолання; [9 ГІО 5.1.1-2] ● оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1] ● дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		
6		*Узагальнення за розділом 1.*			Підручник §6, робочий зошит
Розділ 2. Русь-Україна наприкінці X – у першій половині XI ст. (_____ год)					
7		Князь Володимир Великий. Упровадження християнства.	**Базові знання:** ● знає час хрещення Русі-України; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● знає факти діяльності Володимира Великого, Ярослава Мудрого; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● розуміє зміст термінів, понять і назв	Робота з навчальними текстами в підручнику, дидактичні ігри, дослідження джерел історичної інформації (монети, поштові марки, уривки з праць	Підручник §7, робочий зошит, презентація до уроку

8		Русь-Україна за Ярослава Мудрого. «Руська правда».	«князь», «вотчина», «графіті», «ікона», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «язичництво», «християнство», «реформа», «шлюбна дипломатія», «Руська правда», «митрополія», «централізована монархія–імперія». [9 ГІО 1.3.1-1], [9 ГІО 1.3.1-3], [9 ГІО 5.1.3-1] **Уміння:** ● упорядковує у визначений спосіб інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● порівнює діяльність та висловлює обґрунтовані судження щодо ролі князів Володимира Святославича та Ярослава Володимировича та перших князів/княгинь Русі-України, інших історичних діячів доби Середньовіччя (за вибором вчителя); [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 1.2.2-4], [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● визначає передумови, причини, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів у межах розділу; [9 ГІО 1.2.3-1], [9 ГІО 1.3.2-1] ● пов’язує історичні події, явища, процеси (в межах розділу) з географічним простором, позначає їх на карті та використовує карту для їх опису і пояснення, визначає належність культурно-історичних пам’яток, господарських об’єктів часів	науковців, фрагменти науково-популярних фільмів)/історичних джерел, робота з історичною картою, складання систематичної таблиці «Діяльність руських князів наприкінці X – у першій половині XI ст.», укладання порівняльних схем, творчі пошуково-дослідницькі проєкти (історичний портрет діяча/сторінка в соціальних мережах), творчі проєкти (лепбук, ескіз гугл-дудла тощо), віртуальні екскурсії.	Підручник §8, робочий зошит, презентація до уроку
9-10		Політичний устрій, суспільне, господарське та повсякденне життя.			Підручник §9, робочий зошит, презентація до уроку
11-12		Культура Русі-України наприкінці X – у першій половині XI ст.			Підручник §10-11, робочий зошит, презентація до уроку

			Русі-України до географічних, етнографічних та історичних регіонів; [9 ГІО 2.1.1-1], [9 ГІО 2.1.1-2], [9 ГІО 2.1.1-4] ● характеризує чинники, що впливали на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій, визначає тенденції економічного розвитку, зіставляє господарський і соціальний розвиток руського та західноєвропейських суспільств. [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 1.2.3-4], [9 ГІО 2.2.2-2] ● характеризує законодавчу діяльність князів Русі-України як спробу унормування суспільних відносин та правового статусу різних верств населення держави [9 ГІО 5.1.3-1], [9 ГІО 5.2.1-1], [9 ГІО 5.2.2-3], [9 ГІО 5.3.1-4], [9 ГІО 5.3.2-2] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ● оцінює місце періоду розквіту Русі-України як важливого етапу в історії українського народу; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.2.3-4], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● пропонує заходи щодо збереження культурно-історичної спадщини Русі-України; [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.3.1-1], [9 ГІО 5.1.2-4] ● оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного		

			зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1] ● дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		
13		*Узагальнення за розділом 2*			Підручник §12, робочий зошит
Розділ 3. Русь-Україна у другій половині XI – першій половині XIII ст. (_____ год)					
14		Політична роздробленість Русі-України. Русь-Україна за правління Ярославичів.	**Базові знання:** ● знає дату Любецького з'їзду князів, правління тріумвірату Ярославичів, Володимира Мономаха, Мстислава Володимировича, Ярослава Осмомисла, першої писемної згадки назви «Україна» в писемних джерелах. [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] **Уміння:** ● упорядковує у визначений спосіб інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.1.3-1] ● визначає чинники, прояви та наслідки політичної роздробленості Русі-України; [9 ГІО 1.2.1-1] ● характеризує відносини Русі-України з сусідніми народами і державами; [9 ГІО 4.2.1] ● зіставляє наміри та результати діяльності історичних діячів (на прикладі Ізяслава, Святослава, Всеволодовича Ярославичів, Володимира Мономаха, Мстислава Володимировича, Ярослава Осмомисла); [9	Робота з навчальними текстами в підручнику, дидактичні ігри, дослідження джерел історичної інформації (монети, поштові марки, уривки з праць науковців, фрагменти науково-популярних фільмів)/історичних джерел, робота з історичною картою, упорядкування хронологічної інформації, укладання синхронізованої таблиці подій «Ключові події історії удільних князівства Русі в другій половині XI - у XIII ст.», порівняльних схем, творчі пошуково-дослідницькі проєкти («Сучасники	Підручник §13, робочий зошит, презентація до уроку
15		Любецький з'їзд князів. Володимир Мономах.			Підручник §14, робочий зошит, презентація до уроку
16		Політичний та соціально-економічний розвиток Київського, Переяславського та Чернігівського князівств в середині XII – першій половині XIII ст.			Підручник §15, робочий зошит, презентація до уроку
17		Галицьке та Волинське князівства в другій половині XII ст.			Підручник §16, робочий зошит,

		Відносини руських князівств із сусідами. Крим.	ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.1-2], [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 1.2.2-4], [9 ГІО 4.2.1] ● пояснює причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); [9 ГІО 1.2.3-1], [9 ГІО 1.3.2-1] ● описує історичні події, явища і процеси за картою, визначає території князівств у період роздробленості Русі-України, земель сусідніх з Руссю-Україною народів і держав; [9 ГІО 1.3.1-3], [9 ГІО 3.1.1], [9 ГІО 3.3.1], [9 ГІО 4.2.1] ●—характеризує відносини руських князівств із сусідніми народами/державами; [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● характеризує законодавчу діяльність князів Русі-України як спробу унормування суспільних відносин та правового статусу різних верств населення держави [9 ГІО 5.1.3-1], [9 ГІО 5.2.1-1], [9 ГІО 5.2.2-3], [9 ГІО 5.3.1-4], [9 ГІО 5.3.2-2] ●—визначає чинники, особливості розвитку культури Русі-України та сусідніх спільнот у другій половині XI – першій половині XIII ст.; [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.1.1-2] ● презентує культурні здобутки рідної та інших соціокультурних спільнот періоду другої половини XI – першої половини XIII ст.; [9 ГІО 1.2.3-4], [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 5.1.1-2] ● розпізнає культурно-історичні пам’ятки та характеризує їх художні і мистецькі	Ярослава Осмомисла», «Віртуальна мандрівка культурними центрами Русі-України», історичний портрет діяча/сторінка в соціальних мережах), творчі проєкти (лепбук, ескіз гугл-дудла тощо), віртуальні екскурсії.	презентація до уроку
18		Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст.			Підручник §17, робочий зошит, презентація до уроку

			особливості. [9 ГІО 1.3.1-3] , [9 ГІО 2.1.2-2] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ● наводить приклади, як особистість може впливати на політичні і суспільні процеси (на прикладі Русі-України та руських князівств на українських землях); [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● визнає потребу та пропонує шляхи збереження історико-культурних пам'яток на теренах України; [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.3.1-1] ● визначає історичне значення періоду історії українських земель у другій половині XI – першій половині XIII ст. в історії українського державотворення. [9 ГІО 5.1.2-4] ● оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1] ● дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		
19					Підручник §18, робочий зошит
Розділ 4 Волинсько-Галицьке князівство (держава Романовичів) (год.)					
20		Утворення Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»).	Базові знання: ● знає час утворення Волинсько-Галицького князівства	Робота з навчальними текстами в підручнику, дидактичні ігри, дослідження джерел історичної інформації	Підручник §19, робочий зошит, презентація до уроку

21		Монгольська навала. Створення улусу Джучі (Золотої Орди).	(«держави Романовичів»), діяльності Романа Мстиславича, короля Данила, Юрія І, походів походи монголів на українські землі, боротьби за землі Волинсько-Галицького князівства між Угорщиною та Польщею, дати битви на р. Калка, коронації Данила Романовича; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● розуміє зміст термінів, понять і назв «король», «хан», «ярлик», «баскак», «Золота Орда», «монгольська навала». [9 ГІО 1.3.1-3] **Уміння:** ● упорядковує хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; [9 ГІО 1.1.2-1] ● визначає передумови, причини і приводи, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів (на прикладі монгольської навали на Русь та подій історії Волинсько-Галицького князівства); [9 ГІО 1.2.3-1], [9 ГІО 1.3.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● характеризує чинники розвитку, політичний устрій, економічний розвиток Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»); [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.3.1-4] ● зіставляє наміри, способи та результати діяльності правителів Волинсько-Галицького князівства	(монети, поштові марки, уривки з праць науковців, фрагменти науково-популярних фільмів)/історичних джерел, робота з історичною картою, упорядкування хронологічної інформації, укладання хронологічної таблиці «Історія Волинсько-Галицької держави», порівняльних схем (таблиця порівняння «Культура Русі-України і Волинсько-Галицької держави»), творчі пошуково-дослідницькі проєкти («Імена та символіка князів Русі-України та Королівства руського у назвах Збройних Сил України», «Пам’ятки, пов’язані з Данилом Романовичем, та пам’ятники йому на сучасній карті України», історичний портрет діяча/сторінка в соціальних мережах,	Підручник §20, робочий зошит, презентація до уроку
22		Коронація Данила. Внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича.			Підручник §21, робочий зошит, презентація до уроку
23		Волинсько-Галицька держава за наступників Данила.			Підручник §22, робочий зошит, презентація до уроку
24		Культура Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»).			Підручник §23, робочий зошит, презентація до уроку

			(«держави Романовичів») та сусідніх держав; [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.2-1] ● описує історичні події, явища і процеси за картою, визначає територію Волинсько-Галицького князівства та сусідніх держав, напрямки походів монголів на Русь, подій, пов'язаних із діяльністю правителів «держави Романовичів»; [9 ГІО 1.3.1-3], [9 ГІО 3.1.1], [9 ГІО 3.3.1], [9 ГІО 4.2.1] ●— визначає чинники розвитку та особливості розвитку культури Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»); [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 2.3.1-1], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2] ●—визначає вплив монгольської навали на політичний, економічний та культурний розвиток українських земель; вплив сусідніх держав на політичний, економічний та культурний розвиток земель Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»). [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.1.1-2] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ●—формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання; [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.2-4] ●— дає оцінку діяльності видатних	віртуальна мандрівка «Архітектура – літопис у камені»), творчі проєкти (лепбук, ескіз гугл-дудла тощо), віртуальні екскурсії.	

			історичних діячів Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»); [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● оцінює якість виконання навчальної роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1] ● дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		
25		*Узагальнення за розділом 4*			Підручник §24, робочий зошит
Розділ 5. Руські землі у складі східноєвропейських держав XIV–XV ст. Кримське ханство (_____ год)					
26-27		Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Київське князівство у XIV–XV ст. Опір Великого князівства Литовського наступу Московії на українські землі. Кревська унія 1385 р. і українські території. Галичина та Західне Поділля в складі Польського королівства.	**Базові знання:** ● знає час входження українських земель до складу Великого князівства Литовського, Угорщини, Польщі, Молдови, Османської імперії, створення Кримського ханства, існування держави Феодоро, поширення магдебурзького права на українських теренах; дати битви на р. Сині Води, Кревської унії, Городельської унії, Грюнвальдської битви; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● знає факти діяльності Ольгерда, Вітовта, Свидригайла, Костянтина Івановича Острозького, Юрія Котермака (Дрогобича), Хаджі I Герая; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● розуміє зміст термінів, понять і назв «еліта», «шляхта», «магнат», «султан», «унія»,	Робота з навчальними текстами в підручнику, дидактичні ігри, дослідження джерел історичної інформації (монети, поштові марки, уривки з праць науковців, фрагменти науково-популярних фільмів)/історичних джерел, робота з історичною картою, упорядкування хронологічної інформації, укладання хронологічної таблиці «Включення	Підручник §25, робочий зошит, презентація до уроку

28		Українські землі у складі Угорщини, Молдови (Русо-Валахії), Османської імперії.	«магдебурзьке право», «самоврядування», «інкорпорація». [9 ГІО 1.3.1-3] **Уміння:** ● упорядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; [9 ГІО 1.1.2-1] ● розрізняє економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства на українських теренах залежно від особливостей устрою та соціально-економічного розвитку держав, до складу яких входили українські землі в XIV-XV ст.; [9 ГІО 1.2.1-1], [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2] ● визначає механізми інкорпорації (включення) українських земель до складу сусідніх держав; [9 ГІО 4.2.1] ● висловлює обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та сучасному (на прикладах історичних постатей в межах теми); ролі руських еліт у державотворчих процесах на східноєвропейських теренах у XIV-XV ст.; [9 ГІО 1.2.2-1], [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.2-4] ● визначає передумови, причини, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів (на матеріалі розділу: інкоропорація українських земель до складу інших держав, Кревська унія, васалітет Кримиського ханства, поширення магдебурзького права); [9 ГІО 1.2.3-1], [9 ГІО 1.3.2-1]	українських земель до складу інших держав», порівняльних схем, структурно-логічних схем (карт пам'яті) (наприклад, «Кревська унія»), творчі пошуково-дослідницькі проєкти (історичний портрет діяча/сторінка в соціальних мережах, туристичний маршрут «Архітектурні перлини України XIV-XV ст.»), творчі проєкти (лепбук, ескіз гугл-дудла тощо), віртуальні екскурсії.	Підручник §26, робочий зошит, презентація до уроку
29		Держава Феодоро. Кримське ханство.			Підручник §27, робочий зошит, презентація до уроку
30-31		Суспільне і церковне життя на теренах України в XIV–XV ст. Господарський і соціальний розвиток. Міста, магдебурзьке право.			Підручник §28, робочий зошит, презентація до уроку
32		Розвиток української культури в XIV–XV ст.			Підручник §29, робочий зошит, презентація до уроку

			● пов’язує історичні події, явища, процеси (в межах розділу) з географічним простором, позначає їх на карті та використовує карту для їх опису і пояснення, визначає належність культурно-історичних пам’яток XIV-XV ст. до географічних, етнографічних та історичних регіонів; [9 ГІО 2.1.1-1], [9 ГІО 2.1.1-2], [9 ГІО 2.1.1-4] ● виявляє і характеризує особливості становища різних соціальних верств і груп українського суспільства (залежно від держави, до складу якої входили українські землі); [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 5.1.1-2], [9 ГІО 5.3.1-4], [9 ГІО 5.3.2-2] ● пояснює вплив поширення магдебурзького права на становлення демократичних традицій управління; [9 ГІО 4.2.1], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.2.2-3], [9 ГІО 5.3.1-4], [9 ГІО 6.1.2-1] ● простежує впливи культури сусідніх народів/держав на розвиток культури українського народу; [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2], [9 ГІО 5.1.1-2] ● визначає за наданим алгоритмом достовірність історичної інформації в рамках теми. [9 ГІО 3.1.1], [9 ГІО 3.3.1] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ● формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання; [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.2-4]		

			● презентує здобутки української та інших соціокультурних спільнот в хронологічних межах теми; [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.3.1-1], [9 ГІО 5.1.1-2] ● оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку. [9 ГІО 5.1.2-4], [9 ГІО 6.2.2-1] ● дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		
33		*Узагальнення за розділом 5*			Підручник §30, робочий зошит
Узагальнення до курсу. Історія Русі-України в контексті епохи середніх віків (_____ год)					
34-35		Історія Русі-України в контексті епохи середніх віків. Здобутки середньовічного русько-українського суспільства. Особливості суспільного життя Русі-України. Внесок Русі-України у формування європейської цивілізації.	**Базові знання:** ● знає час створення та існування та територіальне розташування держав на теренах українських земель за доби Середньовіччя, дати вирішальних подій української історії (в межах курсу), час діяльності визначних історичних особистостей на українських теренах; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 4.2.1] ● пам'ятки культурної спадщини українських земель періоду Середньовіччя. [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.3.1-1] **Уміння:** ● простежує тяглість історичного процесу доби Русі-України; [9 ГІО 1.1.2-1] ● співставляє особливості суспільного розвитку на українських теренах та у Європі, наводить приклади спільного й відмінного в	Робота з навчальними матеріалами в підручнику, дидактичні ігри, бесіда-роздум.	Підручник §31 робочий зошит

			історичних подіях, явищах і процесах; [9 ГІО 1.1.3-1], [9 ГІО 1.2.3-4], [9 ГІО 5.1.1-2] ●—за визначеними критеріями визначає зміни у житті українського суспільства та наводить приклади цих змін протягом середньовічної історії (з допомогою вчителя); [9 ГІО 1.1.3-3], [9 ГІО 2.2.2-2], [9 ГІО 4.1.1-1], [9 ГІО 4.1.1-2] ●—спираючись на логіку причинно-наслідкових і просторових зв'язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни в розвитку суспільства в наступний історичний період; [9 ГІО 1.1.2-1], [9 ГІО 1.3.2-3], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● пояснює важливість заходів щодо збереження і популяризації пам'яток історії, культури та туристичних об'єктів і бере участь у таких заходах; [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 2.3.1-1] ●—використовує інформацію із суміжних галузей знань для характеристики минулих і сучасних суспільних подій, явищ, процесів. [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3] ● аналізує суспільно важливі процеси історичної доби [9 ГІО 6.3.1] **Ставлення:** ●—аргументовано висловлює власні судження стосовно важливості духовних і матеріальних здобутків українського суспільства та сусідніх народів доби Русі-України для подальшого суспільного розвитку, діяльності історичних діячів/діячок. [9 ГІО 1.2.3-4], [9 ГІО 2.1.2-2], [9 ГІО 4.2.2], [9 ГІО 4.2.3], [9 ГІО 5.1.1-2], [9 ГІО		

			5.1.2-4] дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Постанова про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти
2. Державний стандарт базової середньої освіти. Коротка інформаційна довідка на сайті МОН// https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti
3. Модельна навчальна програма «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Щупак І. Я., Бурлака О. В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А., Черкас Б.В.), рекомендованою МОН України (наказ МОН України від 16.08.2023 №1001) // https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/16.08.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Burlaka.ta.in.13.09.2023.pdf
4. Методична підтримка для вчителів історії України 7 класу НУШ // https://www.orioncentr.com.ua/metodychna-pidtrymka/53-metodychna-pidtrymka-7-klas-nush/393-nush-7-klas-istoriya-ukrayiny
5. Історія України : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти / І. Я. Щупак, О.В. Бурлака, В.О. Дрібниця, О.В. Желіба, І. О. Піскарьова. — Київ : УОВЦ «Оріон», 2024. — 192 с. :іл.
6. Навчальна програма з історії України для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України № 698 від 03 серпня 2022 р.).
7. Наказ МОН від 09.08.2024 №1120 Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти // https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity